

INZICHT

HET SURINAAMS ECONOMISTENBLAD

Nummer 54 – September 2024

Zevende IMF beoordeling voltooid

De impact van Criminaliteit op de Economie

INNOVATIE IN DE
SURINAAMSE
GEZONDHEIDSZORG

Criminaliteitsbeeld

- Klassieke criminaliteit: inbreuken, vermogensdelicten
- Moderne criminaliteit: fraude, witwassen
- Levensberovingen
- Georganiseerde- en gemeenschapsgerichte criminaliteit: drugshandel, wapenhandel, uitbuiting, prostitutie, diefstal, corruptie, immobieliteitscrisis

Heeft u opmerkingen of een artikel dat u wilt plaatsen in INZICHT?
Stuur dan een mail naar de redactie: info@ves.sr

INZICHT valt onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de VES

I

N

H

O

U

D

Pagina

3

IMPACT CRIMINALITEIT OP DE ECONOMIE

Paneldiscussie VES

8

STATEMENT VES BIJ PANELDISCUSSIE IMPACT CRIMINALITEIT OP DE ECONOMIE

Uitgesproken door pannellid Wonnie W. Boedhoe

11

VOORZITTER VES BIJ PANELDISCUSSIE IMPACT CRIMINALITEIT OP DE ECONOMIE

Voorzitter VES: Steven Debipersad

12

IMF

Uitvoerend Bestuur voltooid zevende beoordeling onder EFF Regeling voor Suriname

14

ECONOMISCH WANBELEID NDP REGERINGEN

En de paradox van de armoedebestrijding

15

SURINAME EN BELIZE GENOEMD DOOR DE VS

Wegens gebrek aan vooruitgang op het gebied van fiscale transparantie

16

INNOVATIE IN DE SURINAAMSE GEZONDHEIDSZORG

Naar een Duurzamer Systeem

21

ECONOMISCHE STABILITEIT

Nader bezien

22

TOTALENERGIES'

\$9B Suriname Bet Expands Atlantic Oil Boom

23

CIJFERS LIEGEN NIET

De leugen ontmaskerd

25

NAWOORD

**Vereniging van Economisten
in Suriname**

Paneldiscussie:

*“Impact Criminaliteit
op de Economie”*

Inleider: Korpschef Bryan Isaacs

Politiecommissaris Korps Politie Suriname

Panelleden:

Eugenie Esajas (Vereniging
Verkeersslachtoffers)

Wonne Boedhoe (VES)

Hans Hiralal (PLIS)

De VES paneldiscussie op Donderdag 12 September 2024 werd geopend met een minuut stilte voor de slachtoffers van alle vormen van criminaliteit. Hierna werden de verschillende gasten, waaronder de hoofdcommissaris van politie, de heer Bryan Isaacs, panelleden mevrouw Eugenie Esajas, de heer Hans Hiralal en Wonne Boedhoe, welkom geheten. De bijeenkomst, die live werd uitgezonden op SUN WEB TV, richtte zich op de impact van de criminaliteit op de economie van Suriname.

De titel van de avond was “De impact van criminaliteit op de economie,” een onderwerp met dagelijkse relevantie. Er werd verwezen naar recente incidenten zoals een inbraak bij een bekende krant op 6 september j.l. en een beroving op 11 september j.l., evenals verkeerscriminaliteit zoals roekeloos rijden en het omverrijden van EBS-masten. Veel erger is het als verkeerscriminaliteit leidt tot doden.

De hoofdcommissaris van politie, Bryan Isaacs, begon de paneldiscussie met een inleiding vanuit het perspectief van de politie. Na zijn inleiding kreeg elk panellid vijf minuten om te reflecteren op het thema en om hun zienswijze te delen. Vervolgens vond er een discussie plaats tussen de inleider, de panelleden en het publiek, waarbij het publiek vragen kon stellen. De discussie werd afgesloten met een slotwoord van de voorzitter van de VES, Steven Debipersad.

De hoofdcommissaris van politie, Bryan Isaacs, gaf een uitgebreide inleiding. Hij studeerde rechten aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname en begon zijn carrière bij het ministerie van Justitie en Politie. In 2007 trad hij in dienst bij het Korps Politie Suriname als beleidsmedewerker. Zijn passie voor het politiewerk ontstond tijdens zijn werk met politiemensen, wat leidde tot zijn sollicitatie en selectie voor de politieopleiding, die hij in 2015 afrondde. Hij bekleedde diverse functies binnen het korps, waaronder hoofd van de internationale betrekkingen en hoofd van Interpol Suriname. Hij deed districtservaring op in Nickerie en diende als gewestelijke politiecommandant. In 2022 werd hij teruggeroepen naar Paramaribo om als lid van het Inter Management Team te dienen en werd in maart 2024 aangesteld als korpschef.

De heer Bryan Isaacs begon zijn presentatie met een persoonlijke anekdote, die hem eraan herinnerde dat hij geen koning is, maar een dienaar van land en volk. Hij benadrukte zijn passie voor zijn werk en de uitdagingen die hij met evenveel passie aangaat, omdat hij in deze uitdagingen kansen ziet. De heer Isaacs gaf aan dat hij geen econoom is, maar zijn inzichten baseert op zijn ervaring en kennis als politiefunctionaris.

Introductie van het Korps Politie Suriname (KPS):

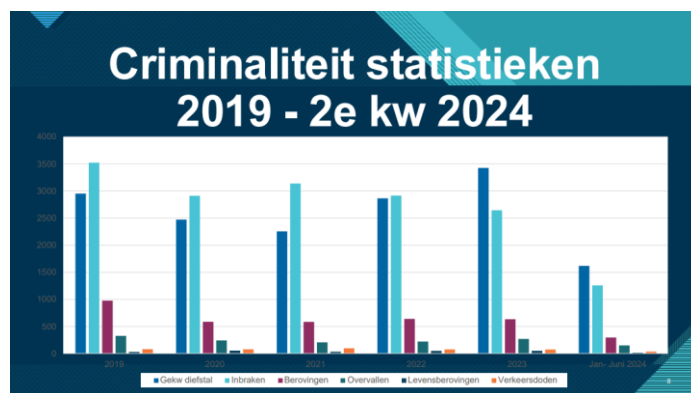
- **Grondwettelijke Positie:** Het KPS is een grondwettelijk ingestelde organisatie, opgericht in 1895, met een lange geschiedenis en diverse naamsveranderingen. Het korps heeft ongeveer 2800 medewerkers, waarvan 2600 politiemedewerkers en 200 ondersteunende burgers.
- **Visie en Missie:** Het KPS streeft naar duurzame politiezorg over het hele grondgebied van Suriname en de bescherming van de rechtsstaat in al haar facetten.
- **Kernactiviteiten:** Opsporing, toezicht en handhaving binnen een wettelijk kader, waaronder het wetboek van strafrecht, strafvordering, en het politiehandvest.

Economische Context:

- **Karakteristieken van de Economie:** Suriname is rijk aan natuurlijke hulpbronnen zoals goud en aardolie, en wordt door de Wereldbank getypeerd als een hoger middeninkomen economie. Het land heeft een cash-gebaseerde economie en een omvangrijke informele sector.
- **Uitdagingen en Kwetsbaarheden:** De informele economie, waaronder de kleinschalige goudsector, brengt uitdagingen met zich mee. Er is een IMF-programma (Extended Fund Facility) dat loopt tot december 2024, met als doel de economie weer op spoor te krijgen.
- **Impact van Criminaliteit op de Economie:** Criminaliteit heeft een directe impact op de economie, bijvoorbeeld door diefstal en berovingen. De heer Isak benadrukte de noodzaak om de economie te transformeren van cash-gebaseerd naar meer digitaal om criminaliteit te verminderen.

Statistieken en Beleid:

- **Criminaliteitscijfers:** De heer Isaacs presenteerde statistieken over criminaliteit, waarbij hij opmerkte dat niet alle incidenten worden geregistreerd (dark numbers).
- **Beleidsplannen:** Het meerjarenbeleidsplan 2022-2027 van het KPS legt de contouren vast van de criminaliteitsaanpak, basispolitiezorg, bedrijfsvoering en human resources.

Verschillende Soorten Criminaliteit:

- **Klassieke Criminaliteit:** Dagelijkse misdaden zoals inbraken en vermogensdelicten.
- **Harde Criminaliteit:** Berovingen en overvallen, die vaak gewelddadig zijn.
- **Georganiseerde Misdaad:** Grensoverschrijdende misdaad die de democratie ondermijnt, corruptie bevordert en de integriteit van het financiële stelsel aantast.

Internationale Samenwerking: De heer Isaacs benadrukte het belang van internationale samenwerking bij de bestrijding van georganiseerde misdaad. Hij gaf voorbeelden van samenwerking met Zuid-Amerikaanse en Caribische landen en verwees naar de verbeterde positie van Suriname op de US State Department Watchlist voor mensenhandel.

Statistieken en Uitdagingen:

- **Criminaliteitscijfers:** De heer Isaacs presenteerde statistieken over verschillende vormen van criminaliteit, waaronder gekwalificeerde diefstallen, inbraken, berovingen en verkeersdoden. Hij benadrukte dat niet alle misdaden worden geregistreerd (dark numbers).
- **Impact op de Economie:** Criminaliteit kan leiden tot economische tegenslagen, zoals bedrijven die sluiten. De spreker benadrukte dat er wetenschappelijk onderzoek nodig is om de exacte impact van criminaliteit op de economie te meten.

Overzicht periode
29 juli t/m 1 sept 2024

Periode	Aanhoudingen	IV's	Dossiers	Roadblocks	IB vuurwapen
29 juli t/m 4 aug	107	65	91	61	2 www
5 t/m 11 aug	133	56	82	90	8 www
12 t/m 18 aug	127	85	129	110	1 www
19 t/m 25 aug	111	61	94	109	0
26 aug t/m 1 sept	119	57	93	62	1 www
Totaal	597	324	489	432	12 www

Ingevorderde rijbewijzen 29 juli t/m 1 sept 2024: 58
 4 [oversicht](#), max [snelh](#)
 30 inzake aanrijding zwaar lich. letsel
 11 inzake rijden onder invloed
 3 [inzake aanrijdingen](#) DA
 2 ongeldig rijbewijs
 1 buiten categorie vastgesteld rijbewijs
 1 [buitenlands rijbewijs](#)
 6 [vervalten rijbewijs](#)

- **Uitvoerende Macht:** Regering onder leiding van de president.
- **Rechterlijke Macht:** Openbaar Ministerie en het Hof van Justitie. Het KPS werkt binnen dit systeem als gewapende macht samen met het Nationaal Leger.

Impact van Criminaliteit:

- **Micro niveau:** Voorbeelden zoals een kostwinner die betrokken raakt bij een aanrijding, wat leidt tot financiële en emotionele ellende voor het gezin.
- **Macroniveau:** Stijgende criminaliteit kan bedrijven ontmoedigen om te investeren, wat leidt tot economische tegenslagen.

Interventiemaatregelen: Het KPS reageert op criminaliteit met een scala aan preventieve en repressieve maatregelen. Voorbeelden zijn projecten met de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) om community engagement te verbeteren en de zichtbaarheid van de politie te vergroten.

Internationale Samenwerking: Het KPS werkt samen met verschillende internationale partners zoals de VS, Nederland, Interpol, en regionale organisaties binnen het Caribisch gebied. Deze samenwerking is cruciaal voor het aanpakken van grensoverschrijdende misdaad.

Geografische Uitdagingen: Suriname heeft uitgestrekte landsgrenzen en een groot binnenland, wat de handhaving bemoeilijkt. De infrastructuur in het binnenland is gebrekkig, wat de bereikbaarheid beperkt.

Politie-inspanningen:

- **Preventieve en Repressieve Maatregelen:** De politie reageert op criminaliteit met zowel preventieve als repressieve maatregelen. Voorbeelden hiervan zijn invallen en inbeslagnames.
- **Uitdagingen bij Drugsbestrijding:** Suriname heeft te maken met uitdagingen op het gebied van drugshandel, mede door de grote landoppervlakte en kustlijn.
- **Transparantie en Verantwoording:** De politie publiceert periodiek statistieken om verantwoording af te leggen aan de samenleving en het vertrouwen te winnen.

Trias Politica: De spreker legde uit hoe de Trias Politica in Suriname werkt:

- **Wetgevende Macht:** Nationale Assemblée en de regering.

Beleidsmatige Factoren:

- **Diepte-investeringen:** Er is een gebrek aan diepte-investeringen in het KPS, wat nodig is voor duurzame verbeteringen.
- **Prioriteiten:** Het is belangrijk om onderscheid te maken tussen wat wenselijk en wat noodzakelijk is.
- **Resocialisatie:** Aanpak van draaieurcriminelen en verbetering van bestuurshandelingen door bevoegd gezag.
- **Burgerparticipatie:** Sociale controle en de overgang van een cash-gebaseerde naar een digitale economie zijn essentieel.

Nation Building: De heer Isaacs benadrukte het belang van nation building en het vermijden van polarisatie. Investerings in toerisme, de agrarische sector, en onderwijs zijn cruciaal voor de economische ontwikkeling van Suriname.

Panelleden

De panelleden kregen elk 5 minuten de tijd om informatie te delen over hun rol en het thema van de avond. Het eerste panellid was mevrouw Eugenie Isajas, lid en ondervoorzitter van het Korps Suriname Verkeersvrijwilligers (KSV). Ze benadrukte dat iedereen verkeersdeelnemer is en dat verkeersveiligheid een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid is. Het KSV werd in 2011 opgericht met als doel actief bij te dragen aan verantwoord en veilig verkeer.

Mevrouw Esajas verwees naar de inleiding van de hoofdcommissaris en benadrukte dat criminaliteit en verkeersveiligheid nauw met elkaar verbonden zijn. Ze introduceerde het concept van een "hossel economie," wat snelheid en haast impliceert, en legde uit hoe dit bijdraagt aan verkeersongevallen.

Kosten van Verkeersongevallen:

- **Individuele Kosten:** Verlies van inkomen, medische kosten, vervoerskosten en gevolgen voor de mobiliteit en leefomstandigheden van het slachtoffer.
- **Familiekosten:** Impact op de familieleden en mantelzorgers van het slachtoffer.
- **Bedrijfskosten:** Verlies van productiviteit en extra kosten voor werkgevers.
- **Kosten voor de Samenleving:** Verhoogde kosten voor gezondheidszorg en andere maatschappelijke structuren.

Oplossingen en Voorstellen:

- **Community Engagement:** Het belang van betrokkenheid van de gemeenschap bij verkeersveiligheid.

- **Voorlichting en Educatie:** Het geven van voorlichting aan kwetsbare groepen, zoals schoolkinderen, over verkeersveiligheid.
- **Samenwerking:** Samenwerking met verschillende partners, zowel nationaal als internationaal, om verkeersveiligheid te verbeteren.

De tweede panellid is de heer Hans Hiralal, ondernemer en voormalig lid van het Platform Levensmiddelen Importeurs Suriname, begon zijn bijdrage met een korte introductie van zichzelf en zijn betrokkenheid bij de importeurs en distributeurs van levensmiddelen in Suriname. Hij was ook lid van het politie monitoringsteam, dat werd ingesteld na de rellen van 17 Februari 2023.

Impact van Criminaliteit op Ondernemers:

- **Materiële Schade:** Ondernemers lijden directe materiële schade door externe diefstal en criminaliteit van eigen personeel. Veel van deze incidenten worden niet gerapporteerd omdat er weinig mee wordt gedaan door de politie.
- **Trauma en Schade aan Medewerkers:** Medewerkers worden vaak getraumatiseerd door criminele incidenten. Een voorbeeld is een medewerker wiens handen werden doorgesneden tijdens een overval, waardoor hij arbeidsongeschikt werd.
- **Kosten voor Extra Beveiliging:** Bedrijven moeten extra kosten maken voor beveiliging, vooral in risicogebieden. Deze kosten worden niet meegenomen in de marges die door het ministerie van Economische Zaken worden vastgesteld.

Impact op Consumenten:

- **Beperkte Toegang tot Producten:** Door criminaliteit vermijden bedrijven bepaalde gebieden, waardoor consumenten langere afstanden moeten afleggen om aan producten te komen.
- **Imagoschade:** Criminele incidenten die op sociale media en websites verschijnen, schaden het imago van het land en de bedrijven. Leveranciers en fabrikanten vragen zich af of hun producten veilig zijn in Suriname.

Invloed op Investeringen:

- **Lokale en Internationale Investeringen:** Criminaliteit ontmoedigt zowel lokale als internationale investeringen. Het risicoprofiel van het land en de bedrijven verslechtert, wat leidt tot hogere kosten voor verzekeringen en beveiliging.

- **Veiligheid van Expats:** Met de opkomst van de olie- en gasindustrie zullen sommige groepen naar Suriname moeten komen om te blijven. De vraag is of zij zich veilig voelen in het land.

Uitdagingen en Oplossingen:

- **Handhaving en Controle:** Er is een gebrek aan handhaving en controle, wat leidt tot een flexibele mindset waarbij regels steeds verder worden opgerekt.
- **Politie-imago:** Hoewel veel politieagenten hun werk goed doen, zijn er ook “bad apples” die het imago van het politiekorps schaden. Voorbeelden hiervan zijn agenten die betrokken zijn bij corruptie en wangedrag.
- **Efficiënt Gebruik van Middelen:** Het politiekorps moet inventiever omgaan met de beschikbare middelen om de effectiviteit te vergroten.

Discussieronde

Enkele vragen die werden gesteld:

Het gevoel van veiligheid onder burgers en hoe dit gevoel de economie beïnvloedt:

Er werd ook gevraagd naar manieren om verborgen criminaliteit beter in kaart te brengen. De inleider legde uit dat er een verschil is tussen objectieve en subjectieve veiligheid. Hij benadrukte dat de politie zich inzet voor burgerveiligheid, maar dat het niet realistisch is om op elke straathoek een politiebureau te hebben. Hij gaf aan dat de politie werkt binnen de beschikbare middelen om de veiligheid te waarborgen.

Bescherming politie:

Linda Roosenbrand uit het publiek stelde twee vragen aan de korpschef, hoe de politie de samenleving in al haar facetten kan beschermen als ze niet overal aanwezig kan zijn, en waarom het politiehandvest uit 1971 nog niet is aangepast. De korpschef legde uit dat het politiehandvest inderdaad verouderd is en momenteel wordt herzien. Hij benadrukte dat de politie streeft naar duurzame politiezorg en de bescherming van de rechtsstaat, maar dat er randvoorwaarden zijn voor het openen van nieuwe politiebureaus, zoals populatie en criminaliteitspatronen. Hij benadrukte dat de politie zich inzet om de samenleving te beschermen binnen de beschikbare middelen.

Belastingontduiking:

Iemand uit het publiek benadrukte dat belastingontduiking een veelvoorkomend probleem is, net als drugshandel. Hij vroeg zich af wat de impact hiervan is op de economie en of de staat het

juiste deel ontvangt dat zou moeten terugvloeien naar de politie voor de veiligheid van burgers. De hoofdcommissaris erkende het belang van het aanpakken van belastingontduiking en benadrukte dat de politie al bezig is met reorganisatie en het aanpakken van georganiseerde misdaad. Hij noemde de samenwerking met internationale partners en de focus op financiële onderzoeken om criminele netwerken op te sporen en te vervolgen.

Het in bezit zijn van een wapen:

Een vraagsteller vroeg hoe de hoofdcommissaris tegenover het doorlichten van het korps staat en of gezinnen wapens in huis mogen hebben. De hoofdcommissaris legde uit dat de doorlichting van het korps al is ingezet en dat er verschillende reorganisaties plaatsvinden, zoals de oprichting van een nieuw arrestatieteam en de reorganisatie van de inlichtingendienst. Wat betreft wapens in huis, benadrukte hij dat er duidelijke wetgeving en beleid zijn die moeten worden gevolgd.

Verkeerscriminaliteit:

Een vraagsteller vroeg naar het beleidsplan van het KSV en of er plannen zijn om verkeerseducatie en bewustwording te verbeteren, zoals vroeger gebeurde met verkeersinformatieve programma's op televisie. Mevrouw Isajas legde uit dat verkeerscriminaliteit en educatie belangrijke onderdelen zijn van het beleidsplan van het KSV. Ze benadrukte het belang van community engagement en voorlichting om verkeersveiligheid te verbeteren.

Bekijkt u hier de paneldiscussie:

https://www.youtube.com/watch?v=l1XhBSmwXLk&ab_channel=SUNWEBTV

**Statement Wonnie W. Boedhoe:
vertegenwoordiger van de VES**

Is er een verband tussen criminaliteit en economie?

In Suriname worden statistieken niet op een dusdanige wijze bijgehouden dat de relatie zichtbaar wordt.

Begroting van de Staat:

2022: Juspol in % van totaal begroting = 5,01%; en 2,20% BBP
 2023: Juspol in % van totaal begroting = 4,13%; en 2,19% BBP
 2024: Juspol in % van totaal concept begroting = 6,09%; en 1,68% BBP

Daarnaast enkele specifieke componenten zoals:

renovatie politiestations en cellenhuizen
afbouw hoofdbureau politie
human capital KPS
telecom netwerk KPS
aanpak openbare orde en verkeersveiligheid
rechtshandhaving en rechtsbescherming
zware criminaliteit
transport & equipment voor de veiligheid
OM programma's totaal minus covid
verbetering rechterlijke organisatie (50%)

Ook in % uitgedrukt:

Begroting van de Staat:

2022: Juspol in % van total begroting = 1,17%; en 0,42% BBP
 2023: Juspol in % van total begroting = 0,30%; en 0,16% BBP
 2024: Juspol in % van total begroting = 0,31%; en 0,10% BBP

Op basis van statistieken in rapporten van andere landen is te zien dat er wel degelijk een verband bestaat. De statistieken in de andere landen worden zowel in soort delict als de bijbehorende waarden geregistreerd.

In haar statement, wordt de impact van financiële criminaliteit (bancaire fraude en money laundering), corruptie & fraude (de zgn. witte-boord criminaliteit), mismanagement, misbruik van economische en politieke macht, oplichting en fraude bij online

inkopen erbuiten gelaten. Dat zijn specifieke vormen van criminaliteit, waarvan iedereen de vraag of er impact is op de economie, zeker met een "ja" zal beantwoorden.

Tijdens de paneldiscussie praten we over de andere criminaliteitsvormen zoals berovingen, diefstallen (klein en groot), roofovervallen, verkeerscriminaliteit enz.

Ze maakte gebruik van de rapporten van het Centraal Bureau voor Statistiek in Nederland (2022: het rapport financiële-schade-van-criminaliteit-tegen-burgers) en rapporten van enkele andere landen, zoals Engeland, Canada en Trinidad & Tobago.

Door criminaliteit ontstaat schade. Het gaat dan om emotionele (en soms lichamelijke) schade, maar vaak ook om financiële schade. Die financiële en materiële schade die ontstaat bij vermogensdelicten of vernielingen is natuurlijk in eerste bij de slachtoffers. Zij verliezen geld of goed, en voor een deel van hen leidt dit zelfs tot financiële problemen. Maar de financiële schade reikt verder dan de slachtoffers alleen. Financiële dienstverleners die schade vergoeden zoals verzekeraars, banken, creditcardmaatschappijen of online betaaldiensten worden er ook mee geconfronteerd en via het premieomslagstelsel en het doorrekenen van kosten in het verlengde daarvan wordt ook een groot deel van de bevolking getroffen.

Is er sprake van toename van criminaliteit als er sprake is van economische neergang, werkloosheid enz.?

Het gaat om de status de stand van de economie.

De literatuur leert dat er geen verband bestaat tussen werkloosheid in het algemeen en criminaliteit. Wel is er een positieve relatie tussen werkloosheid als resultante van mismatch. Dus geen werk naar de opgedane kennis en ervaring. Studeert, maar vindt geen werk conform studie.

Er bestaat wel een correlatie tussen economische crisis en criminaliteit. Vooral wanneer men het financieel moeilijker krijgt. Er bestaat dan kans dat berovingen worden gezien als een vorm van "overleving". Bovendien kan gebrek aan

mogelijkheden leiden tot frustratie en desillusie, wat eveneens kan bijdragen aan crimineel gedrag.

Economische ongelijkheid beïnvloed geweld door de manier waarop men denkt, handelt en relateert. Het stimuleert sociale concurrentie, moedigt geweld aan, omdat men zich beknot voelt in de eigen kansen zonder perspectieven voor betere leefomstandigheden.

Ook is een link te zien tussen economische ongelijkheid en zowel materiele criminaliteit als geweld criminaliteit. In ongelijke samenlevingen is geweld hoog.

Onderzoek in diverse landen laat zien dat verkleining van economische ongelijkheid leidt tot afname in moorden als gevolg van roofovervallen en ook in daling van gemeten berovingen.

Enkele factoren die criminaliteit beïnvloeden, zijn:

- 1 Demografische gegevens, zoals: gender, leeftijd, klasse, etniciteit, omgeving
- 2 Economische condities
- 3 Familie structuren; individueel gedrag
- 4 Criminaliteitsbeleid
- 5 Misbruik van middelen
- 6 Toegankelijkheid tot wapens

Dataverzameling is belangrijk om effectief beleid te kunnen maken. Naast registratie van de soort criminaliteit en demografische data, moet ook de waarde van de schade geregistreerd worden.

Statistieken in Nederland laten ook zien dat er correlatie bestaat tussen de grootte van de schade en de aangifte bij de politie. Bij delicten die gepaard gaan met relatief grote schadebedragen, worden door slachtoffers vaker aangifte gedaan dan bij delicten met lagere schadebedragen.

Als we praten over de impact op de economie, zijn er positieve en negatieve consequenties. De vraag is welke is groter?

Positief (hierbij enkele genoemd):

- Verkoop van bouwmaterialen; meer diefijzer, betere en zwaardere sleutels, betere of stevigere omrasteringen, etc.;
- Meer security bedrijven; dus meer werkgelegenheid en meer ondernemerschap in deze sector;
- Meer digitale beveiligingsbedrijven; meer werkgelegenheid en meer ondernemerschap;

- Meer gated communities; dus meer werkgelegenheid voor security bedrijven.

De vraag is: moeten we juichen, omdat er sprake is van meer ondernemerschap en meer werkgelegenheid?

Negatief: (hierbij enkele genoemd)

Categorie Bedrijven:

- Inkomstenderving bij de bedrijven die beroofd worden; minder omzet vanwege tijdelijke sluiting;
- Extra kapitaal nodig om de schade te dekken, waardoor mogelijk investeringen worden uitgesteld of zelfs geschrapt;
- Extra kosten voor deze bedrijven; security: manbeveiliging; camerabeveiliging;
- Personeel van bedrijven die getroffen worden, dus meer ziektekosten;
- Personeel dat tijdelijk niet kan werken, waardoor productiviteit ontbeerd moet worden;
- Personeel dat angstig wordt om gebieden bekend als criminele buurten aan te doen; dus omzet daling voor het bedrijf.

Categorie Overheid:

- Opsporingskosten;
- Berechtingskosten;
- Gevangenskosten; gevangenis personeel en extra kosten voor gevangenenbewaring (opvang)
- Gezondheidskosten;
- Preventie voorlichtingsprogramma's;
- Gedragsveranderingsprogramma's;
- Geestelijke gezondheidszorg voor slachtoffers, hun familie en de omgeving;
- Geestelijke gezondheidszorg voor de dader en zijn/haar omgeving en familie.

Categorie Samenleving:

- Slachtoffers en hun gezin/familie geraken in financiële problemen, omdat de kostwinner is getroffen. Gevolgen kunnen zijn dat minimale basisbehoeften niet gedekt kunnen worden; kinderen niet meer naar school kunnen, enz.;
- Angstige bevolking: Angst om ook slachtoffer te worden;
- Vooroordelen / stigmatisering van groepen en buurten;
- Zichtbare onderscheid tussen "rijke" en "arme" buurten; dus zichtbare ongelijkheid;
- Buurtwacht; extra kosten;
- Hogere kosten van dienstverleners, zoals extra vervoerskosten (eigen vervoer ontberen), hogere verzekeringspremies en extra bankkosten omdat extra beveiligingskosten worden doorberekend;

En dan heb ik nog niet gesproken over de psychologische kosten.

Leed blijkt verreweg de grootste kostenpost te zijn.

Onderzoek laat zien dat bijna de helft van de maatschappelijke kosten worden veroorzaakt door leed van de slachtoffers.

Ook de schade als gevolg van de gestolen en vernielde goederen en de uitgaven aan preventie zijn substantiele kostenposten. De maatschappelijke kosten voor moord en doodslag zijn verreweg het hoogst.

Niet alle kostenposten zijn kwantificeerbaar. Criminaliteit leidt bijvoorbeeld ook nog tot kosten door veranderd gedrag vanwege angst voor slachtofferschap. Vernieling van openbare ruimte, productieverlies van vrijwilligers, productieverlies als gevolg van emotionele schade, gebruik van geestelijke gezondheidszorg en leed voor de omgeving van de dader en het slachtoffer.

Gezien de correlatie van criminaliteit met inkomensongelijkheid houdt dit in dat indien de overheid haar job als inkomenshervredelaar goed doet. Dus als de overheid haar totale opbrengsten (belastingen en niet belastingen) op een goeie, efficiënte en vooral effectieve wijze besteed, zal zij ook een effectief criminaliteitsbeleid kunnen uitvoeren.

		totaal begroting	BBP	JUSPOL	JUSPOL%Tot aal Begroting	JUSPOL% BBP
	totale begroting JUSPOL			SRD 3,007,008,000	5.01%	
2024		SRD 60,014,099,000	SRD 179,254,000,000	SRD 185,203,000	0.31%	0.10%
	renovatie politiestaten en cellenhuizen			SRD 20,000,000		
	afbouw hoofdburo politie			SRD -		
	human capital KPS			SRD 13,360,000		
	telecom netwerk KPS			SRD 5,000,000		
	aanpak openbare orde en verkeersveiligheid			SRD 20,000,000		
	rechtshandhaving en rechtsbescherming			SRD -		
	zware criminaliteit			SRD 50,000,000		
	transport & equipment voor de veiligheid			SRD -		
	OM programma's totaal min covid			SRD 66,704,000		
	verbetering rechterlijke organisatie			SRD 10,139,000		
				SRD 2,177,074,000	4.13%	
2023		SRD 52,684,592,000	SRD 99,290,000,000	SRD 156,360,000	0.30%	0.16%
	renovatie politiestaten en cellenhuizen			SRD 15,000,000		
	afbouw hoofdburo politie			SRD 100,000,000		
	human capital KPS			SRD 2,560,000		
	aanpak openbare orde en verkeersveiligheid			SRD 10,000,000		
	rechtshandhaving en rechtsbescherming			SRD 250,000		
	zware criminaliteit			SRD 10,000,000		
	transport & equipment voor de veiligheid			SRD -		
	Aanpak Corruptie			SRD 1,000,000		
	OM programma's totaal min covid			SRD 9,350,000		
	verbetering rechterlijke organisatie			SRD 8,200,000		
				SRD 1,708,871,000	6.09%	
2022		SRD 28,050,526,000	SRD 77,848,000,000	SRD 328,579,000	1.17%	0.42%
	renovatie politiestaten en cellenhuizen			SRD 20,000,000		
	afbouw hoofdburo politie			SRD 156,000,000		
	human capital KPS			SRD 7,546,000		
	aanpak openbare orde en verkeersveiligheid			SRD 15,000,000		
	rechtshandhaving en rechtsbescherming			SRD 3,622,000		
	zware criminaliteit			SRD 50,000,000		
	transport & equipment voor de veiligheid			SRD 38,970,000		
	OM programma's totaal min covid			SRD 15,688,000		
	verbetering rechterlijke organisatie			SRD 21,753,000		

Slotwoord Voorzitter VES, Steven Debipersad

Dames en heren, in 2010 beloofde de toenmalige President een "dievenijzer-vrij tijdperk" voor de samenleving. De VP op zijn beurt zei dat het goed vertoeven zou zijn in Suriname. Wat van deze beloften is nog waar? Ik weet niet van u, maar na te zijn overvallen thuis in 2023 voelt het aan alsof ik in een vogelkooi leef, omgeven door dievenijzer, sloten en camera's. Uit deze discussieavond blijkt nog eens haarscherp hoe ernstig en voortslepend de impact van criminaliteit op de economie is.

Er is gezegd dat alles in onze samenleving zich door het verkeer verplaatst, dus ook criminelen en criminele handelingen. Maar de criminaliteit die wij als land meemaken is meer dan alleen verkeerscriminaliteit. Tegelijkertijd is verkeerscriminaliteit zo prominent in ons land. Naast de fysieke kosten en schade die met voorbeelden haarscherp zijn gepresenteerd is er ook het psychisch aspect. Hoe zwaar weegt dit op personen en gezinnen? Ook oplossingen zijn vandaag aangedragen. "Pak het crimineel vermogen af" en verkeerscontroles als probaat middel om de veiligheid te vergroten zijn enkele van deze. Hoe gaan wij om met 'draaideurcriminelen'?

Met deze paneldiscussie heeft de VES een aanzet gegeven om de discussie over dit thema levend te houden op weg naar positieve uitkomsten. Met een evenement zijn wij er echter zeker nog niet. Veiligheid is een gedeelde verantwoordelijkheid; als wij dit vraagstuk gezamenlijk aanpakken komen wij wel een heel eind. Ik eindig met het danken van de inleider, Hoofdcommissaris van Politie, Bryan Isaacs, de panelleden, en vooral u allen hier aanwezig.

DE UNIEKE LEERERVARING

VOOR JOUW ORGANISATIE

DIRECT ONBEPERKT TOEGANG TOT
RUIM 700+ DIVERSE ONLINE
GECERTIFICEERDE CURSUSSEN.

1 leerplatform met trainingen rond leiderschap, management en teamwork, tot trainingen rond digitale vaardigheden, communicatie, verkoop, gezondheid en veel meer.

Ontdek OCSA www.ocsanv.com
of stuur een mail naar info@ocsanv.com
voor een gratis demo account

IMF Uitvoerend Bestuur voltooid zevende beoordeling onder EFF Regeling voor Suriname

Washington, DC: Het Uitvoerend Bestuur van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) heeft de zevende beoordeling onder de Extended Fund Facility (EFF) regeling voor Suriname afgerond. De afronding van de beoordeling stelt de autoriteiten in staat om een bedrag van SDR 46,7 miljoen (ongeveer USD 63 miljoen) op te nemen, waardoor de totale uitbetaling onder het programma op SDR 337,1 miljoen (ongeveer USD 455 miljoen) komt. Bij de voltooiing van de beoordeling heeft het Uitvoerend Bestuur de aanvraag van de autoriteiten goedgekeurd voor een vrijstelling van de niet-naleving van de prestatiedoelstelling voor eind juni 2024 met betrekking tot het primaire saldo van de centrale overheid, op basis van de corrigerende maatregelen die de autoriteiten al hebben genomen.

Na de discussie van het Uitvoerend Bestuur over Suriname gaf de heer Kenji Okamura, plaatsvervangend directeur-generaal en waarnemend voorzitter, de volgende verklaring:

"De hervormingen van de autoriteiten onder het door de EFF ondersteunde programma worden steeds meer weerspiegeld in macro-economische stabiliteit en toenemend vertrouwen van investeerders. De economie groeit, de inflatie daalt, internationale obligatiespreads hebben historische dieptepunten bereikt en de steun van donoren neemt toe.

"De prioriteit op korte termijn is om de geplande fiscale consolidatie te versterken en de kwetsbaren te beschermen tegen de lasten van de aanpassing. Het geleidelijk afschaffen van elektriciteitssubsidies en het versterken van het belastingbeheer zal helpen om fiscale ruimte te creëren voor hogere sociale bijstand en infrastructuuruitgaven. De volledige implementatie van het onlangs afgeronde hervormingsplan voor sociale bijstand zal sociale programma's efficiënter en effectiever maken. Het versterken van uitgavencontroles en het aanpakken van zwakheden in het kasbeheer zal de overheids uitgaven beperken en de ophoping van schulden aan leveranciers voorkomen.

"Het herstructureringsproces van de schulden nadert zijn voltooiing. Bilaterale overeenkomsten met alle officiële schuldeisers en de meeste commerciële schuldeisers zijn bereikt. Binnenlandse schulden zijn afbetaald.

"Een strak monetair beleid ondersteunt de afname van inflatie. De implementatie van het onlangs afgeronde plan voor de herkapitalisatie van de centrale bank zal de operationele en financiële autonomie van de centrale bank versterken. De inzet van de autoriteiten voor een flexibele, marktgedreven wisselkoers ondersteunt de opbouw van internationale reserves. Tijdige implementatie van herkapitalisatieplannen voor commerciële banken die niet voldoen aan de wettelijke kapitaalvereisten zal de veerkracht van de financiële sector versterken.

"De autoriteiten moeten doorgaan met hun ambitieuze structurele hervormingsagenda om de instellingen te versterken, zwakheden in governance aan te pakken, de klimaatbestendigheid op te bouwen en de datakwaliteit te verbeteren. Dit belangrijke werk zal blijven worden ondersteund door capaciteitsontwikkeling van het IMF en andere ontwikkelingspartners."

Economic Quotes

"Slechte leiders gebruiken het bedrijf om beter van te worden, goede leiders gebruiken hun capaciteiten het bedrijf beter te maken."

Nederlands bedrijfskundige, trainer en schrijver van management boeken

1969 -

Ben Tiggelaar

Hallo! Wij zijn AethiQs.

*Uw strategisch adviesbureau voor
actuariële, risk & compliance diensten*

*Als het te complex wordt, ga dan terug naar de kern. Wat is je bestaansrecht? AethiQs werkt voor maatschappelijk relevante organisaties. Wij helpen hen relevant te zijn en te blijven. Wij noemen dat **Relevantiewaarde**. Samen bepalen we wat de basis is voor de continuïteit én de geloofwaardigheid van hun organisatie. Zodat ze vandaaruit kunnen beslissen, besturen en bouwen aan een relevante toekomst. We heten niet voor niets AethiQs. Het goede doen, en dat goed doen.*

Kennismaken en kennis delen?

www.AethiQs.sr • Hallo@AethiQs.sr

AethiQs.

Remain Relevant!

Economisch wanbeleid NDP regeringen en de paradox van de armoedebestrijding

De Nationale Democratische Partij (NDP) wordt vaker verweten dat haar economisch wanbeleid de belangrijkste oorzaak is van de sociale en economische ellende waarin ons land is gebracht en van onze structurele onderontwikkeling. Een empirische onderbouwde analyse laat zien dat na elke NDP (achtige) Regering, de Surinaamse economie in een veel slechtere staat is komen te verkeren dan bij de aanvang. Dat was het geval na de periode van de militaire dictatuur (1980 – 1987), die van het Kabinet Wijdenbosch (1996 – 2000) en ook die van de twee Regeringen Bouterse (2010 – 2020). In de loop der tijd werd de aangerichte schade steeds groter. Die van de laatsgenoemde periode was enorm en ons land ondervindt nog dagelijks de zeer schadelijke en pijnlijke gevolgen van het gevoerde wanbeleid.

De NDP heeft nooit spijt betuigd aan het Surinaams Volk over haar wandaden. Er is zelfs gereede twijfel of zij überhaupt begrijpt waar de structurele en cruciale beleidsfouten zijn gemaakt. Het is daarom verwachtbaar dat als deze partij met dezelfde kopstukken van de Regering Bouterse weer in het machtscentrum komt, zij weer dezelfde cruciale beleidsfouten zal maken.

Wat ging er precies mis in het “economisch beleid” in de drie periodes die de NDP (of geestverwanten) aan de macht waren in ons land”? De NDP kan beschouwd worden als een populistische beweging of organisatie. Populisme is een manier van politiekvoering waarin uitgegaan wordt van een centrale tegenstelling tussen “ het Volk” en een vermeende “elite” en waarbij de populist de kant van het “Volk” kiest, terwijl ze zichzelf en hun vertrouwde omgeving wel zegenen met alle weelde, vaak onrechtmatig vergaard ten nadele van het “Volk”.

Zij werken met vage concepties en appeleren aan lagere driften van de mens. De opkomst van het populisme in Suriname is te wijten aan het feit dat onze mensen zich steeds minder konden vereenzelvigen met de “traditionele” politieke partijen. Het populisme heeft ook gevaarlijke kanten vanwege de grote onverdraagzaamheid jegens democratische processen en tegenover kritiek. Iedereen die tegen ze is, is daarom ook per definitie een tegenstander van het Volk. Het populistisch karakter van de NDP heeft doorgewerkt in hun “economische beleidsvoering”. Veel aandacht werd gegeven aan allerlei sociale beleidsprogramma’s en objectsubsidies om prijzen kunstmatig laag te houden. Aan basis economische principes werd geen aandacht gegeven waardoor economische onevenwichtigheden toenamen en het investeringsklimaat werd verziekt. Door alle onsamenhangende programma’s en objectsubsidies stegen de overheidsuitgaven aanzienlijk begrotingstekorten namen fors toe die heel eenvoudig monetair werden gefinancierd. Ook werden er op grote schaal lokaal en internationaal leningen

afgesloten tot ver boven het wettelijk vastgestelde plafond van 60% van het BBP. Budgettaire en monetaire discipline waren ondergeschikt aan hogere politieke doelen voor het “Volk”.

De monetaire financiering van overheidstekorten leidde tot forse overliquiditeit in de Surinaamse economie. De Centrale Bank van Suriname functioneerde niet onafhankelijk en werd bemensd door politieke loyalisten. Doordat de Surinaamse productiecapaciteit onderontwikkeld is, richtte deze liquiditeit zich op importgoederen . Daardoor steeg de vraag naar vreemde valuta en begon de wisselkoers te stijgen. Door de openheid van onze economie werd de wisselkoersstijging al snel verwerkt in het binnenlandse prijspeil.

De inflatie nam daardoor toe waardoor de koopkracht van de bevolking hard achteruitging. Vaak werd de wisselkoers niet marktconform aangepast, wat een bron opleverde voor corruptie en de zwarte markt voor vreemde valuta. Ook werd hierdoor de monetaire (deviezen) reserve geheel uitgehold en steeg de koers verder. De deviezen krapte was in 2019 zo erg dat de toenmalige Governor gedwongen was om illegaal vreemde valuta uit de kasreserve van commerciële banken (dus valuta van Surinaamse bedrijven en burgers) te verdonkermanen. We zien dus dat de intenties van het NDP beleid namelijk armoedebestrijding teneinde verbetering in de leefomstandigheden te bereiken van het Volk door het wanbeleid juist niet worden bereikt en het Volk uiteindelijk juist verarmt door de hoge inflatie.

Op de Universiteit van Suriname is het wanbeleid van de NDP vaker besproken en geanalyseerd. Het wanbeleid is theoretisch ingekaderd in wat daar bekend is geworden als de “Paradox van de armoedebestrijding”. De conclusie is dat de doelstelling van armoedebestrijding en een beter leven voor het Volk nimmer kan worden bereikt met het wanbeleid van de verschillende NDP Regeringen.

Een andere conclusie is dat fiscale en monetaire stimulering niet leidt tot economische groei, maar door de onderontwikkelde lokale productiecapaciteit tot importgroei, stijging van de wisselkoers en inflatie. In ontwikkelde economieën leiden deze stimuleringsprogramma’s wel tot groei van de productie. Een andere les is dat de Centrale Bank nimmer als verlengstuk mag fungeren van het Ministerie van Financien en de politiek.

Voor duurzame groei en ontwikkeling zijn onder andere nodig een gedegen economisch ontwikkelingsplan, prudent beleid uitgevoerd door eerlijke en terzake deskundigen, good governance en een democratische levenshouding. Er is helaas geen alternatief hiervoor !

Suriname en Belize genoemd door de VS wegens gebrek aan vooruitgang op het gebied van fiscale transparantie

News Americas, New York, 18 september 2024: Belize en Suriname zijn door het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken genoemd vanwege hun gebrek aan significante vooruitgang op het gebied van fiscale transparantie, volgens het recent uitgebrachte Fiscal Transparency Report 2024. Deze twee landen zijn de enige Caribische landen die geen vooruitgang hebben geboekt bij het voldoen aan de minimale normen voor fiscale transparantie, een vereiste die jaarlijks wordt beoordeeld door het ministerie van Buitenlandse Zaken, aldus het rapport.

Het rapport beoordeelt regeringen die in het Fiscal Transparency Report 2014 zijn geïdentificeerd om na te gaan of ze voldoen aan de transparantiestandaarden. Deze standaarden omvatten onder andere de publieke openbaarmaking van nationale begrotingsdocumentatie en de naleving van duidelijke criteria voor contractering en licentiëring in de winning van natuurlijke hulpbronnen.

Terwijl landen zoals de Bahama's, Guyana, Jamaica en Trinidad en Tobago werden geprezen voor het voldoen aan de transparantievereisten, werden Belize en Suriname opgemerkt vanwege hun tekortkomingen.

Uitdagingen voor Belize

Belize heeft stappen gezet door zijn goedgekeurde begroting, eindejaarsrapport en schuldenverplichtingen openbaar te maken. Het land zorgde er ook voor dat begrotingsinformatie betrouwbaar was, met daadwerkelijke inkomsten en uitgaven die in overeenstemming waren met de begroting. Echter, de regering slaagde er niet in om haar uitvoerende begrotingsvoorstel binnen een redelijke termijn te publiceren,

en hoewel de auditinstellingen onafhankelijk waren, werden auditrapporten niet tijdig beschikbaar gesteld.

Om te verbeteren, moet Belize:

- Het uitvoerende begrotingsvoorstel binnen een redelijke termijn publiceren.
- Zorgen voor tijdige openbare vrijgave van auditrapporten door de hoogste auditinstantie.

Tekortkomingen van Suriname

Suriname maakte enkele begrotingsdocumenten toegankelijk, waaronder het uitvoerende begrotingsvoorstel en informatie over schuldenverplichtingen. Echter, de regering slaagde er niet in om haar eindejaarsrapport openbaar te maken en maakte geen melding van buitenbegrotingsrekeningen, wat de algehele fiscale transparantie beïnvloedde. Daarnaast bleef het land leningen classificeren als inkomsten, en in de mijnbouwsector volgde de regering haar eigen procedures voor het toekennen van contracten voor natuurlijke hulpbronnen niet.

Belangrijke aanbevelingen voor Suriname zijn onder andere:

- Het publiceren van het eindejaarsrapport binnen een redelijke termijn.
- Het elimineren of controleren van buitenbegrotingsrekeningen.
- Zich houden aan de wetten voor natuurlijke hulpbronnen en contractdetails openbaar maken.

Beide landen moeten deze tekortkomingen aanpakken om te voldoen aan internationale standaarden en de transparantie te verbeteren.

Bron: <https://www.newsamericasnow.com/caribbean-transparency-belize-suriname-falling-behind/>

Innovatie in de Surinaamse Gezondheidszorg: Naar een Duurzamer Systeem

In INZICHT # 53 heeft de VES aandacht besteedt aan de gezondheidszorg in Suriname, met name de betaalbaarheid / financiering van de gezondheidszorg en de situatie op de ICUs van het Academisch Ziekenhuis Paramaribo. De VES zal met regelmaat de gezondheidszorg belichten met speciale aandacht vanuit economisch perspectief.

Inleiding

De gezondheidszorg in Suriname staat voor grote uitdagingen. De levensverwachting is zelfs teruggelopen van gemiddeld 72,6 jaar in 2015 naar 69,8 jaar in 2021¹. Ter vergelijking in Nederland bedroegen deze getallen 81,3 jaar en 81,1 jaar. Het huidige Surinaamse zorgsysteem wordt gekenmerkt door inefficiënties, fragmentatie en oplopende kosten.

Dit artikel bespreekt een deel van de problemen waarmee de gezondheidszorg wordt geconfronteerd en presenteert oplossingen, die gebaseerd zijn op recente innovaties.

Deze oplossingen omvatten onder andere de implementatie van zorgstraten, stimulering van private initiatieven, het doorvoeren van administratieve hervormingen, het implementeren van een transparante kostencalculatiesysteem (Time-Driven Activity-Based Costing²) en het invoeren van een nieuwe beloningsstructuur. Dit is noodzakelijk om de gezondheidszorg betaalbaar te houden.

Concrete Problemen in de Surinaamse Gezondheidszorg

De reeks ernstige problemen die recentelijk in de publiciteit zijn gekomen zijn symptomen van een diepgeworteld, "aanbod gestuurd zorgsysteem", waarbij de zorgvraag van de patiënten (succesvol behandelen van hun ziekte) niet aansluit op het aanbod en de kwaliteit van medische diensten van de huidige zorgverleners. Dit systeem is door de jaren scheef gegroeid en de huidige Regering heeft helaas bitter weinig gedaan om verandering te brengen. Hierdoor is er een vicieuze cirkel van lage kwaliteit en hoge kosten met als gevolg misstanden en groot menselijk leed. De volgende voorbeelden illustreren de huidige situatie:

1. *Overlijden van baby's*: Recente gevallen van neonataal overlijden hebben veel aandacht gekregen in de media. Dit wijst op gebreken in de perinatale zorg, waaronder

onvoldoende middelen, slechte coördinatie en gebrek aan gekwalificeerd personeel in cruciale afdelingen.

2. *Wegtrekken van zorgpersoneel*: Hoewel een groot aantal Surinaamse medische specialisten geen Nederlandse BIG registratie³ heeft, trekt een deel toch weg naar eilanden in de Caribbean. Een groot aantal verpleegkundigen en ander paramedisch personeel daarentegen vertrekt naar het buitenland, met name naar Nederland, op zoek naar betere arbeidsvoorwaarden en salaris. Dit vertrek leidt tot een ernstig tekort aan zorgverleners in Suriname, wat de kwaliteit van de zorg verder onder druk zet.
3. *Lange wachttijden op poliklinieken*: Patiënten rapporteren wachttijden van meerdere uren, voordat zij door een arts of medisch specialist kunnen worden gezien. Dit geldt zowel voor spoedeisende- en gespecialiseerde zorg. Lange wachttijden zijn een direct gevolg van inefficiëntie, gebrek aan personeel en onvoldoende middelen.
4. *Cash bijbetaling (out of pocket) voor elk consult of onderzoek*: Ondanks de aanwezigheid van ziekenfondsen en verzekeringssystemen, worden patiënten in veel gevallen gedwongen om contant te betalen voor consulten, onderzoeken en medicijnen. Het komt voor dat men eerst moet betalen, waarna hulp wordt geboden. Dit maakt de zorg voor veel mensen onbetaalbaar, vooral voor kwetsbare bevolkingsgroepen.
5. *Achterstallig onderhoud van medische apparatuur*: Veel ziekenhuizen en klinieken kampen met verouderde of defecte apparatuur, waardoor diagnostiek en behandelingen vertraagd of onmogelijk worden gemaakt. Het gebrek aan goed werkende apparatuur leidt vaak tot langere ziekenhuisopnames en suboptimale zorg.
6. *Lage lonen voor zorgverleners*: Het salaris van zorgverleners in Suriname is aanzienlijk lager dan in veel andere landen. Dit maakt het moeilijk om gekwalificeerd personeel aan te trekken en te behouden, wat bijdraagt aan de reeds bestaande personeelscrisis.
7. *Enorme discrepantie van salarissen*: De loonverschillen in de zorg zijn groot. Bepaalde artsen en specialisten verdienen tientallen maal meer dan bijvoorbeeld verpleegkundigen. De lonen, die uitbetaald worden

¹ De gemiddelde levensverwachting voor vrouwen en mannen in Suriname in 2015 en 2021 is 75,8 jr. en 69,5 jaar respectievelijk 72,2 en 67,0 jr.. Ter vergelijking in Nederland bedroegen deze getallen 82,8 jr en 79,7jr. respectievelijk 82,6 jr. en 79,6 jr. WHO <https://data.who.int/countries/740>

² Harvard Business Review; <https://hbr.org/2004/11/time-driven-activity-based-costing>

³ De [Wet BIG](#) gaat over de beroepen in de individuele gezondheidszorg. In de De Wet BIG (Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg) staan onder meer regels en normen om patiënten te beschermen tegen ondeskundig en onzorgvuldig handelen door zorgverleners. Het BIG-register is een databank die voortkomt uit de Wet BIG (Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg). In het BIG-register staan zorgverleners geregistreerd. Het BIG-register geeft duidelijkheid over de bevoegdheid van een zorgverlener. Iedereen kan het register raadplegen.

door de verzekeringsmaatschappijen aan enkele medische specialisten bedragen vele miljoenen SRD's, terwijl de geleverde kwaliteit dit niet rechtvaardigt. Dit legt een spanning op het beschikbare budget.

8. *Gebrek aan verbruiksmateriaal en essentiële medicatie:* Vaak is er een tekort aan basisbenodigdheden zoals verbandmateriaal, handschoenen en zelfs essentiële medicijnen. Dit leidt tot situaties waarin patiënten niet de zorg krijgen die ze nodig hebben, wat ernstige gevolgen kan hebben voor hun gezondheid.

Lage Zorgwaarde; Hoge kosten & Lage Kwaliteit

De gezondheidszorg in Suriname kampt met stijgende kosten en een hoge ziektelast. De totale werkelijke jaarlijkse kosten, in de *formele en informele economie*⁴, worden geschat op € 264 miljoen, wat neerkomt op € 440 per inwoner per jaar of € 37 euro per maand.

Ondanks deze hoge kosten is de effectiviteit, veiligheid en patiententevredenheid van de geleverde kwaliteit laag. Dit betekent dat de zorgwaarde, gedefinieerd als de geleverde kwaliteit per betaalde SRD, ook laag is. Dit is een aanzienlijke last voor een land met een bevolking van ongeveer 618.028 (2022).

Hoge Ziektelast in Suriname

Suriname kampt met een hoge prevalentie en incidentie⁵ van chronische en niet-overdraagbare ziekten, die een groot deel van de ziektelast vertegenwoordigen. Deze ziektelast omvat asymptomatische⁶, symptomatische en revaliderende⁷ patiënten. Met andere woorden een veel groter deel van de Surinaamse bevolking komt in aanmerking voor preventie en behandeling vanwege ernstige risicofactoren (overgewicht, hoge bloeddruk, suikerziekte, vetstofwisseling stoornissen, roken, tekort aan lichaamsbeweging). Hieronder een overzicht van enkele belangrijke ziekten en hun geschatte prevalentie:

1. *Hart- en vaatziekten:* De geschatte prevalentie voor hypertensie is 26,2%, hetgeen betekent dat ongeveer meer dan 100.000 mensen in Suriname hieraan lijden. Hiervan hebben naar schatting meer dan 18.000 patiënten ernstige orgaanschade (hartinfarcten, beroertes, nierfalen). Deze ziekten zijn de belangrijkste doodsoorzaak, voor mensen ouder dan 45 jaar, in meer dan 35% van alle overlijdens⁸.

2. *Diabetes Mellitus:* De geschatte prevalentie van diabetes mellitus in de Surinaamse populatie is 13%, bij Hindostanen zelfs 23,3%⁹. Dus meer dan 40.000 patiënten hebben een vorm van diabetes, en het aantal groeit jaarlijks door toenemende obesitas. Diabetes is verantwoordelijk voor aanzienlijke kosten, vooral vanwege complicaties zoals nierfalen en amputaties.
3. *Nierziekten:* Nieraandoeningen zijn een belangrijke oorzaak voor vroegtijdig overlijden. Er zijn naar schatting 4.500 pre-dialyse en 600-750 dialyse patiënten. Het aantal dialysepatiënten, waarvan 17,3% jonger is dan 40 jaar, neemt jaarlijks disproportioneel toe naar >850 patiënten in 2020^{10,11}. Dit gefragmenteerde nierdialyse programma is een zeer kostbare symptomatische behandeling met weinig gezondheidswinst.
4. *Psychosociale- en verslavingsaandoeningen:* Deze aandoeningen zijn gekoppeld aan de huidige slechte economische situatie en vormen een groot sociaal maatschappelijk probleem met ontwrichting van vele gezinnen.
5. *Longaandoeningen:* Respiratoire aandoeningen zoals astma en COPD treffen ongeveer 10.000 mensen¹². Longziekten zijn een belangrijke oorzaak van ziekenhuisopnames en vereisen uitgebreide behandeling en revalidatie.
6. *Kanker (Oncologie):* 'De Surinaamse Kankerpatiënten Vereniging rapporteerde In 2014, 1990 kankerpatiënten, maar het werkelijke ligt hoger ligt. De schatting is een jaarlijkse toename van 2-3%. Patiënten met longkanker, borstkanker, en prostaatkanker vertegenwoordigen de meerderheid van de kankerdiagnoses.
7. *Infectieziekten:* Suriname blijft kwetsbaar voor infectieziekten zoals tropische aandoeningen, HIV/AIDS, en COVID-19. De incidentie van deze infectieziekte is naar schatting 55 gevallen per 100.000 inwoner, waarvan een deel niet ter behandeling wordt aangeboden en lijdt tot verlies van levenskwaliteit. Desalniettemin is het een grote belasting voor de gezondheidszorg.

De Oplossing: Zorgstraten en Expertise Centra¹³

Een van de meest veelbelovende oplossingen voor de huidige problemen is de implementatie van zorgstraten, ook wel

⁴ In de informele economie wordt bij iedere handeling door de stakeholders "cash" geld uitgewisseld, buiten het gezichtsveld van het zorgsysteem, waardoor controle op doelmatigheid en efficiëntie onmogelijk is. Deze informele geldstroom ondermijnt het zorgsysteem van binnenuit en destabiliseert de economie.

⁵ Prevalentie is het huidige totaal aantal patiënten. Incidentie is de aanwas van nieuwe patiënten per jaar

⁶ Asymptomatisch= patiënten met risicofactoren van een ziekte, zonder klachten.

⁷ Revaliderend= patiënten, die herstellend zijn van een behandeling en waarbij secundaire preventie belangrijk is om het effect van de behandeling te verlengen.

⁸Dr. Jerry Radjinderdath Toelsie; De toepassing van pathofysiologische principes bij de aanpak van chronische aandoeningen. Inaugurele rede Anton de Kom Universiteit van Suriname 12 januari 2022

⁹ Ingrid S K Krishnadath, Nahar-van Venrooij, Jaddoe, & Toelsie, 2016

¹⁰ <https://www.starnieuws.com/index.php/welcome/index/nieuwsitem/35352>

¹¹ <https://www.srherald.com/gezondheid/2018/03/07/diapura-aantal-dialysepatiënten-blijft-groeien/>

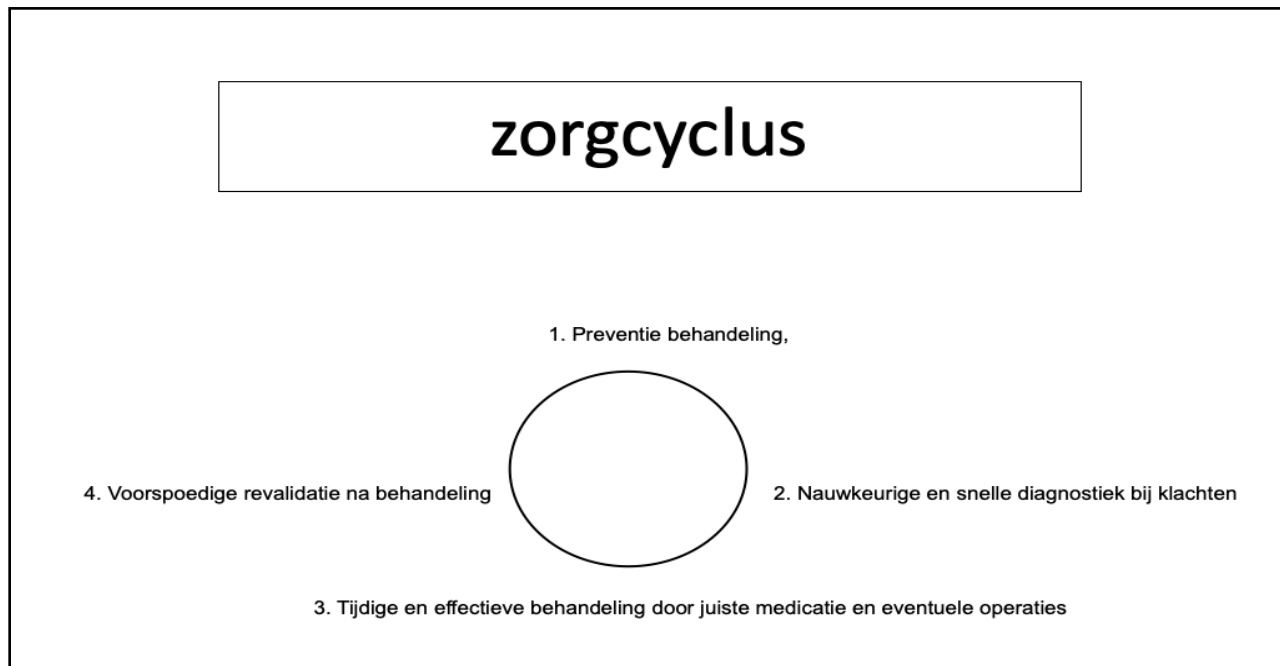
¹² Geëxtrapoleerde cijfers, gebaseerd op steekproef van incidentie en prevalentie in Haagsche Ziekenhuizen in 2020-2021

¹³ [INSTITUTE FOR STRATEGY & COMPETITIVENESS](https://www.isc.hbs.edu/health-care/value-based-health-care/Pages/default.aspx) Harvard Business School <https://www.isc.hbs.edu/health-care/value-based-health-care/Pages/default.aspx>

expertise centra genoemd. Deze centra zijn georganiseerd rond specifieke ziektebeelden en bieden een *geïntegreerde aanpak voor de volledige zorgcyclus van een patiënt*. Deze zorgcyclus bestaat uit 4 onderdelen: preventie, nauwkeurige en snelle diagnostiek bij klachten, tijdige en effectieve behandeling door juiste medicatie en eventuele operaties, voorspoedige

benadering waarbij ook familie en sociale ondersteuning worden betrokken.

4. Houding en Beweging: Focus op orthopedische en reumatologische aandoeningen zoals artritis, rugklachten en sportgerelateerde blessures. Behandeling omvat zowel chirurgie als fysiotherapie.

Revalidatie na Behandeling (plaatje 1).

Deze 4 onderdelen worden verricht door een team van artsen, medische specialisten, verpleegkundigen, paramedici en ondersteunend personeel binnen één organisatie structuur met een centrale planning- en registratie systeem. Processen worden gestandaardiseerd en medische uitkomsten gemeten. Hierdoor zal kwaliteitsverbetering en functie differentiatie mogelijk zijn.

In Suriname worden minimaal de volgende tien zorgstraten voorgesteld om de electieve¹⁴ zorg te optimaliseren:

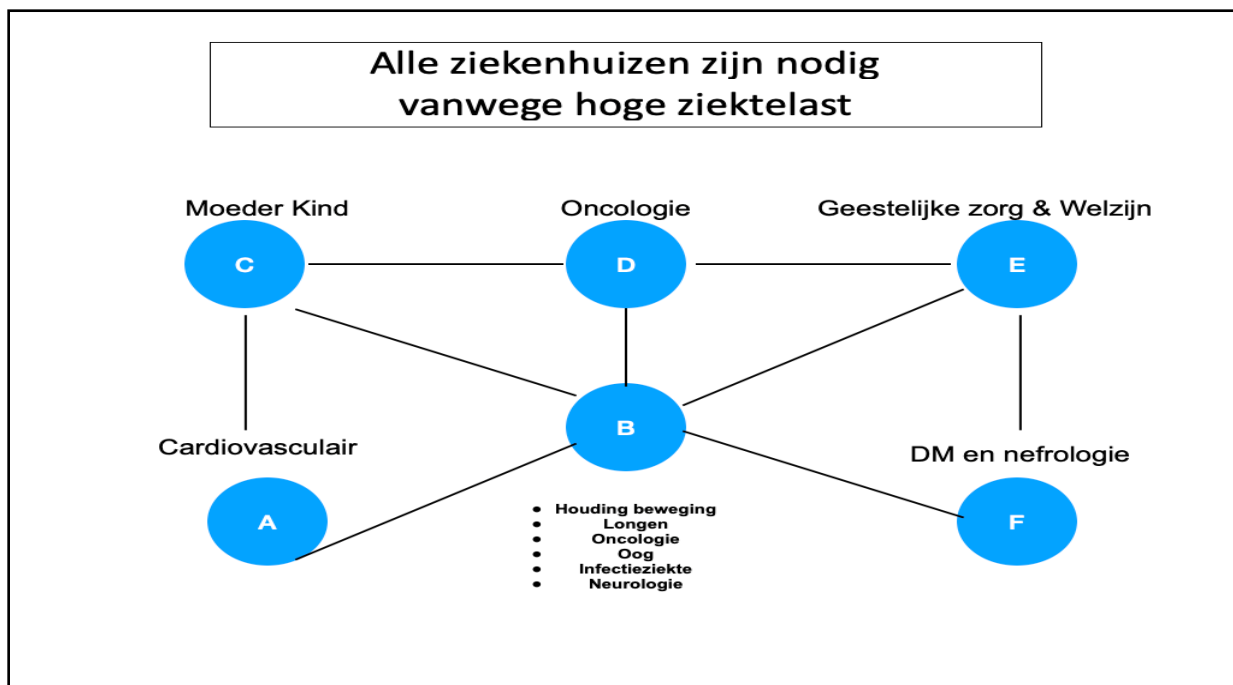
1. Cardiovasculair: Voor patiënten met hart- en vaatziekten, inclusief diagnostiek, interventies zoals angioplastiek, en revalidatieprogramma's na hartaandoeningen of operaties.
2. Diabetes Mellitus & Nierfalen: Gericht op preventie, behandeling en management van diabetes, met speciale aandacht voor complicaties zoals nierfalen, neuropathie en diabetische voetproblemen.
3. Geestelijke Gezondheid : Richt zich op mentale aandoeningen zoals verslaving, depressie, angststoornissen en schizofrenie, met een holistische

5. Moeder en Kind: Biedt een geïntegreerde zorg voor zwangere vrouwen, pasgeborenen en kinderen, met speciale aandacht voor neonatale zorg en het terugdringen van kindersterfte.
6. Neurologie: Richt zich op neurologische aandoeningen zoals beroertes, epilepsie en neurodegeneratieve ziekten. Multidisciplinair team met neurologen, neurochirurgen en revalidatiedeskundigen.
7. Infectieziekte: Geconcentreerd op de preventie, diagnose en behandeling van infectieziekten zoals tuberculose, HIV/AIDS en COVID-19.
8. Oncologie: Voor de diagnose en behandeling van verschillende soorten kanker, inclusief chirurgische ingrepen, chemotherapie en radiotherapie. Ook palliatieve zorg is een belangrijk onderdeel.
9. Longaandoeningen: Behandeling van respiratoire aandoeningen zoals astma, COPD en longkanker. Longspecialisten werken samen met fysiotherapeuten en longrevalidatie-experts.
10. Oogafwijkingen: Biedt behandeling voor oogandoeningen zoals cataract, glaucoom en maculadegeneratie. Gespecialiseerde oogchirurgie

¹⁴ Electieve zorg is planbare zorg en omvat ongeveer 85-90% van de totale zorgvraag. De overige 10-15% is acute zorg, waarvoor een aparte spoedeisende voorziening (SEH) noodzakelijk is.

wordt gecombineerd met nazorg en preventie (zie plaatje 2).

Paradigma Verschuiving: Beloning Gebaseerd op Gezond maken en Gezond Houden

Kostenstructuur in de Gezondheidszorg

Om de zorgkosten in Suriname op een transparante en effectieve manier te beheersen, is een gedetailleerde kostenstructuur essentieel. De kosten worden, per fase van het zorgproces, onderverdeeld in vier belangrijke categorieën:

1. **Werkelijke kosten (resource utilization)** : Dit omvat de directe kosten van zorg, zoals het gebruik van medische apparatuur, diagnostische testen, en ziekenhuisfaciliteiten.
2. **Kapitaalkosten:** Investerings in infrastructuur zoals ziekenhuizen en medische apparatuur.
3. **Personeelskosten:** Lonen en salarissen van artsen, verpleegkundigen en ander medisch personeel.
4. **Medicatie en verbruiksmaterialen:** Kosten van medicijnen en medische hulpmiddelen

Time-Driven Activity-Based Costing (TDABC)

Een belangrijk element in het beheersen van de zorgkosten is de implementatie van Time-Driven Activity-Based Costing (TDABC), een methode die kosten toewijst op basis van de tijd die nodig is om elke stap in een zorgproces te voltooien. De kostprijs van een dienst of product wordt berekend door de totale tijd die nodig is voor het proces te vermenigvuldigen met de capaciteitskostentarieef, wat gebaseerd is op de totale kosten van de beschikbare capaciteit gedeeld door de beschikbare tijdseenheden. Deze methode biedt een transparante en efficiënte manier om kosten te beheersen zonder concessies te doen aan de kwaliteit van de zorg.

Een essentieel kenmerk van de nieuwe zorgstructuur is dat de beloning en honorering van zorgverleners in toenemende mate gebaseerd zal zijn op het gezond maken en gezond houden van de patiënt, in plaats van op het behandelen van ziekte. De beloningsstructuur kan gekoppeld worden aan geobjectiverde en gepubliceerde medische uitkomsten, die door de overheid verplicht wordt gesteld.

Dit is een paradigma verschuiving in de manier waarop zorgverleners worden beloond. In plaats van een systeem dat voornamelijk beloningen geeft voor het verrichten van medische handelingen of het behandelen van chronische aandoeningen, zal de focus liggen op preventie en het bevorderen van duurzame gezondheid bij patiënten.

Taken Surinaamse Overheid:

1. **Waarborging 'Level Playing Field'**. De Surinaamse overheid behoort de regie te nemen door het waarborgen van een "level playing field". Dit betekent dat de overheid verantwoordelijk is voor het creëren van gelijke kansen voor zowel publieke als private zorgverleners. Door alle zorgverleners administratief te begeleiden kan de overheid de toegang tot de zorgmarkt monitoren en transparantie bevorderen. De overheid trekt zich terug als "ondernemer in de gezondheidszorg". Dit kan kostenbesparend zijn.
2. **Verplicht stellen van Publiceren van Medische Uitkomsten.** Daarnaast behoort de overheid zorgverleners te verplichten om jaarlijks hun medische uitkomsten (complicaties en overlijden) te documenteren, te valideren, te analyseren en te publiceren. Hierdoor krijgen patiënten inzicht in de kwaliteit van de geleverde zorg. Bovendien

worden zorgaanbieders gestimuleerd om hun prestaties te verbeteren. Dit zal de kwaliteit verhogen.

3. **Stimulering van Private Initiatieven in de Gezondheidszorg.** Het stimuleren van private initiatieven binnen de gezondheidszorg is essentieel om de kwaliteit en toegankelijkheid van zorg te verbeteren. Ziekenhuizen en overige zorgverleners worden in de gelegenheid gesteld om specifieke zorgstraten te ontwikkelen met private kapitaal. Door meer differentiatie en keuzemogelijkheden voor patiënten te creëren, ontstaat gezonde concurrentie die de zorgkwaliteit stimuleert.
4. **Introduceren Medische PSA voor buitenlandse Zorgverleners.** Het introduceren van een Medische PSA kaart voor Nederlandse zorgverleners met een affiniteit voor Suriname compenseert het verlies van Surinaamse arbeidskrachten, die wegtrekken naar het buitenland. Dit systeem zou artsen, verpleegkundigen en paramedici met een geldige Nederlandse BIG-registratie automatisch de bevoegdheid geven om in Suriname te werken en te ondernemen. De Nederlandse BIG-registratie weerspiegelt een alomvattende, medisch inhoudelijke en objectieve ballotage, die goed aansluit op de eisen van het Surinaamse zorgsysteem. Deze vorm van arbeidsmigratie is wereldwijd een belangrijke pijler voor economische groei.

Economische Voordelen en Werkgelegenheid

De zorgstraten en private initiatieven kunnen niet alleen bijdragen aan betere zorguitkomsten, maar ook aan economische groei. Door het aantrekken van medisch toerisme en het creëren van hoogwaardige banen (naar schatting meer dan 5300 nieuwe banen), kan de gezondheidszorg in Suriname een motor worden voor economische ontwikkeling.

Conclusie

De Surinaamse gezondheidszorg staat voor grote uitdagingen en moet hervormd worden. Deze hervorming vereist een geïntegreerde aanpak, waarbij de zorgverleners worden beloond voor het gezond maken en houden van patiënten. Dit zal bijdragen aan betere gezondheidsuitkomsten en lagere kosten. De introductie van zorgstraten, de stimulering van private initiatieven, en het afgeven een Medische PSA kaart aan zorgverleners in het buitenland kunnen bijdragen aan een duurzamer systeem.

Door een "level playing field" te creëren en alle zorgverleners te verplichten hun uitkomsten te publiceren kan de overheid de geleverde kwaliteit bewaken en eventueel corrigerend optreden. Dit zal niet alleen leiden tot betere gezondheidsuitkomsten, maar ook tot lagere kosten en meer efficiëntie in de zorg. Daarnaast creëert het hoogwaardige werkgelegenheid en stimuleert het medisch toerisme.

IFRS • Corporate Finance • Compliance with AML/CFT
Forensic Services • Financial Statements • Quick Scans

info@rcfa.com

+597-490686

www.rcfa.com

ECONOMISCHE STABILITEIT NADER BEZIEN

De laatste tijd worden wij doodgegooid met het woord “economische stabiliteit”, veelal uitgesproken door politici die onvoldoende besef hebben wat het begrip / concept inhoudt. Er wordt dan vluchtig verwezen naar de dalende inflatie en een zekere mate van wisselkoersstabiliteit. Wat houdt dit concept in, wat is het belang en wanneer is er sprake hiervan en wat is nodig om economische stabiliteit te bereiken of vast te houden.

Volgens Wikipedia verwijst economische stabiliteit naar een afwezigheid van buitensporige schommelingen in de macro-economie. Een economie met een vrij constante groei van het BBP en een lage en stabiele inflatie wordt beschouwd als economisch stabiel. Een economie met frequente en grote recessies, een wisselende conjunctuur, zeer hoge of variabele inflatie of frequente financiële crisis, kan worden beschouwd als economisch instabiel.

Economische stabiliteit is voor elk land een groot goed. Een stabiel klimaat is voor iedereen goed. Voor ondernemers omdat in zo’n klimaat het beste kan worden gepland zodat risico’s goed beheerst kunnen worden. Voor consumenten is vooral het behoud en verbeteren van de koopkracht van groot belang. Beleidsmakers dienen daarom steeds een economisch beleid te voeren gericht op stabilisatie van de economie. In zo’n situatie zijn er ook nauwelijks versturende economische onevenwichtigheden. Het bereiken van economische stabiliteit vereist vooral een evenwichtige mix van monetair en begrotingsbeleid. Daarvoor is beleidscoördinatie van belang evenals een anti-cyclisch begrotingsbeleid. De gezamenlijke doelstelling is om beleidsmatig de macro-economische vraag en aanbod op elkaar af te stemmen zodat er geen inflatoire druk ontstaat of een recessie.

Het begrotingsbeleid en het monetair beleid bewogen zich in de afgelopen jaren niet altijd in dezelfde richting waardoor onnodige economische schade ontstond zoals een te hoge inflatie en wisselkoers. Op sommige tijdstippen was sprake van een te expansief begrotingsbeleid, waardoor de effectiviteit van het monetaire beleid afnam. Ook werd vaak te laat gereageerd met monetaire verstrakking na een fiscal expansie. Overigens bleek het monetair instrumentarium te zwak om een effectieve rentetransmissie te bewerkstelligen, waardoor er geen vraagafname ontstond. De laatste tijd is de beleidscoördinatie tussen de monetaire autoriteiten verbeterd, vooral onder druk van het IMF. Dat heeft geleid tot een proces naar stabilisatie van de economie. Maar ons doel is nog niet bereikt want de veel geprezen stabiliteit is nog erg fragiel.

Bij de Openbare Financien zijn er nog steeds structurele tekorten waardoor betalingsachterstanden ontstaan, projecten niet uitgevoerd kunnen worden en er onvoldoende overschotten zijn op de primaire balans om alle schulden af te lossen. In casu is ook van belang de compositie van de overheidsfinancien. De structuur van de overheidsfinancien is uitermate zwak – zowel aan de inkomsten – als uitgavenzijde. Hier zitten grote risico’s verscholen. Public sector reform inclusief privatisering van Staatsbedrijven zijn nodig om economische stabiliteit duurzaam te laten zijn. Ook dient er steeds een anti-cyclisch begrotingsbeleid te worden gevoerd. Dus expansief tijdens een economische neergang en verkrappend in tijden van hoog conjunctuur.

Anti-cyclisch begrotingsbeleid is vooral van belang tijdens een economische crisis, aangezien de Centrale Bank van Suriname in dat geval minder effectief kan zijn in het stimuleren van de economie. Een pro-cyclisch begrotingsbeleid -zoals bekend uit de perioden van NDP regeringen- zet de last van economische stabilisatie vaak op de schouders van de Centrale Bank. In dit verband zouden wij kunnen verwijzen naar de heroïsche rol die oud-CBvS President Telting heeft moeten spelen na het wanbeleid van 1996 – 2000.

De laatste weken is weer een storing ontstaan in de alignment tussen het begrotingsbeleid en het monetair beleid. Een expansief beleid werd gefaciliteerd met een te snel versoepeld monetair beleid. Dit leidde meteen tot reacties op de valutamarkt en toegenomen inflatieverwachtingen. Er worden nu met spoed corrigerende (monetaire) maatregelen genomen teneinde het tij te keren. Wij wensen de beleidsmakers daarbij succes toe want het pad naar duurzame economische stabiliteit mag nimmer verlaten worden. Daar heeft de gehele samenleving voordeel aan !

TotalEnergies' \$9B Suriname Bet Expands Atlantic Oil Boom

Door Peter Miljard, Bloomberg analist
New York, 21 september 2024

TotalEnergies SE is bezig een vloot van diepwater boorplatforms, ondersteuningsvaartuigen en boorploegen samen te stellen voor de kust van Suriname, in het duidelijkste teken tot nu toe dat het doorgaat met een historisch olieontwikkelingsproject.

Hoewel de Franse oliereus nog niet formeel het groene licht heeft gegeven voor de ontwikkeling van de olieontdekkingen in het Latijns-Amerikaanse land, ter waarde van \$9 miljard, probeert het al twee boorplatformleases veilig te stellen voor toekomstige boringen in het gebied, volgens bronnen die bekend zijn met de aanbestedingen en anoniem wilden blijven vanwege niet-openbare informatie.

Dit komt minder dan vier maanden nadat TotalEnergies opdracht gaf aan aannemers om capaciteit te reserveren in een Chinese scheepswerf voor de bouw van een drijvend olieproductieplatform voor het project.

Suriname loopt jaren achter op buurland Guyana wat betreft het aantrekken van buitenlandse olie-exploraties en het plukken van de vruchten van enorme offshore oliereserves. Maar wanneer de productie, die nu gepland staat voor 2028, daadwerkelijk begint, wordt verwacht dat de inkomstenstroom de economie zal transformeren van een van de dunst bevolkte landen ter wereld.

De investering maakt ook deel uit van een bredere heropleving van olie-exploraties op volle zee langs het hele Atlantische Bekken. Van de Amerikaanse Golf van Mexico en Brazilië tot Namibië aan de zuidwestkust van Afrika, racen enkele van 's werelds meest geavanceerde ontdekkingsreizigers om de volgende olievindplaats te ontdekken en aan te boren.

Diepwaterboringen in veel regio's werden grotendeels aan de kant geschoven door de schaliegasrevolutie iets meer dan een decennium geleden, die bedrijven terugbracht naar minder risicovolle, landgebaseerde exploraties. Dat effect werd versterkt door de wereldwijde pandemie, die de vraag naar energie en prijzen kelderde, evenals de resterende appetijt voor risicovolle ondernemingen bij olie-explorateurs.

Maar nu de schaliesector volwassen wordt en veel van de beste perspectieven hun piek naderen, keren boorders weer terug naar de zee op zoek naar onontdekte vondsten.

"Exploratie is terug," zei Ross Lubetkin, CEO van consultancy Welligence Energy Analytics.

TotalEnergies weigerde commentaar te geven op dit verhaal. Een woordvoerder van APA verwees de vragen door naar TotalEnergies, de exploitant van het project.

Het besluit van de Franse gigant om een romp te bestellen voor een productievaartuig van 200.000 vaten per dag voor de ontdekkingen in Suriname, is een van de duidelijkste signalen dat het project doorgaat, zei Annand Jagesar, de algemeen directeur van Suriname's staatsoliebedrijf, Staatsolie.

"Ze hebben deze romp gereserveerd," zei hij in een interview. "Je gaat niet zoveel geld betalen om het daar gewoon te laten liggen."

In Suriname, een land ter grootte van Wisconsin met slechts 612.000 inwoners, overweegt het Maleisische Petronas een hightech, drijvende faciliteit voor de verwerking van aardgas, die miljarden dollars zou kosten. Daarnaast wordt verwacht dat Chevron Corp. in 2025 een exploratiecampagne zal starten in ondiepe wateren, aldus Staatsolie, dat ook fungeert als toezichthouder op de olie in Suriname. Chevron weigerde commentaar te geven op zijn tijdlijn voor Suriname.

Tot nu toe is het potentieel van Suriname veel kleiner dan dat van het naburige Guyana, maar zelfs één groot project zou de economie kunnen transformeren en de sociale voorzieningen kunnen verbeteren in een land waar ongeveer 40% van de bevolking in armoede leeft. De verwachting van een oliewind valt samen met het feit dat Suriname's schulden dit jaar tot de best presterende behoren op opkomende markten.

De omvang van de investeringen laat zien hoe de oliereuzen minder bezorgd zijn over een plotselinge overgang naar hernieuwbare brandstoffen dan een paar jaar geleden. Oliebedrijven wedijveren nu om een beperkt aantal boorplatforms en productievaartuigen om dure offshore projecten na te jagen.

"Er is over het algemeen meer consensus over het belang van upstream, vooral onder de grote spelers," zei Julie Wilson, directeur voor wereldwijd exploratieonderzoek bij Wood Mackenzie Ltd. "Mensen beginnen te denken dat de energietransitie misschien uitdagender zal zijn dan gedacht."

https://www.rigzone.com/news/wire/totalenergies_9b_suriname_bet_expands_atlantic_oil_boom-21-sep-2024-178173-article/?rss=true

Cijfers liegen niet,.....,de leugen ontmaskerd

In het radioprogramma Bakana Tori op LimFM heeft de oud-secretaris van President Venetiaan het volgende gezegd:
 “..... a inflatie, die Vene beng dè nul procent tien jarie langa van 2000 tot 2010 a inflatie beng dè nul procent.....”

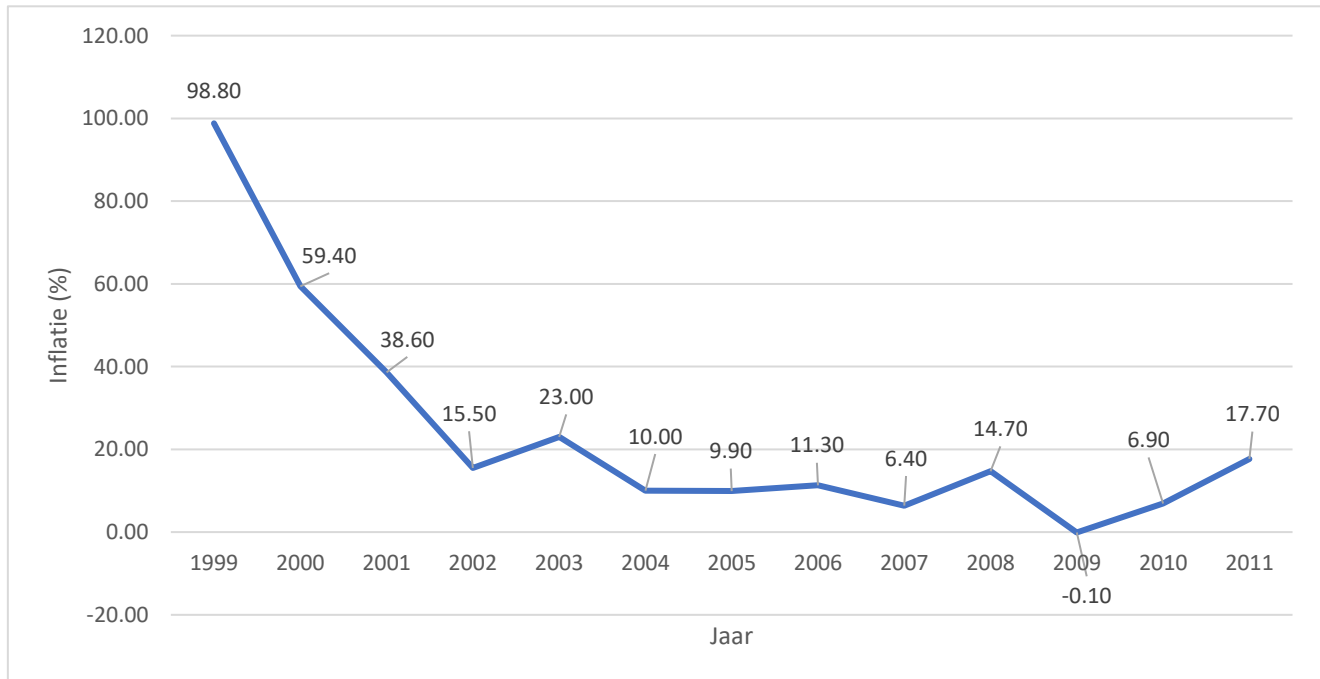
(Bron: [BT 23 SEPT 2024 || HESDY PIGOT : NPS, OPLOSSING! \(youtube.com\)](#))

BT 23 SEPT 2024 || HESDY PIGOT : NPS, OPLOSSING!

LIM FM SU 18,7K abonnees Abonneren 24 Delen

Jaar	Inflatie (%)
1999	98.80
2000	59.40
2001	38.60
2002	15.50
2003	23.00
2004	10.00
2005	9.90
2006	11.30
2007	6.40
2008	14.70
2009	-0.10
2010	6.90
2011	17.70

De cijfers van de Werldbank (zie bovenstaande tabel en grafiek: www.worldbank.org) geven aan dat hetgeen gezegd is door een prominent politicus van een bepaalde politieke partij niet op waarheid berust. Kortom “cijfers liegen niet”.

Suriname's first FPSO capable of producing 220,000 barrels per day – TotalEnergies CEO

TotalEnergies has reserved SBM Offshore's Fast4Ward® hull for the development at Block 58, offshore Suriname.

<https://oilnow.gy/featured/surinames-first-fpso-capable-of-producing-220000-barrels-per-day-v-totalenergies-ceo/>

Horticulture Innovation HUB

VACATURE

Nationale Business Manager

De Horticulture Innovation HUB is op zoek naar een Nationale Business Manager met minimaal een HBO-opleiding en affiniteit met de landbouwsector.

Ben jij resultaatgericht, ondernemend en wil jij bijdragen aan de ontwikkeling van de agrarische sector in Suriname? Dan is deze positie iets voor jou!

Meer informatie en sollicitaties: Neem contact op met Swami Girdhari via e-mail: swami.girdhari@gmail.com of bel op: +597 887-6966.

.....Nawoord van de redactie .....

Ellende op micro niveau

De economische crisis waarin de NDP regering Suriname in heeft gebracht is niet op alle gebieden kunnen keren door de zittende Regering. Op Macro-Economisch gebied zijn er na meer dan vier jaren enkele verbeteringen te bespeuren te midden van “de ellende” op micro niveau. Vele huishoudens hebben het moeilijk en kunnen ouders / verzorgers hun kinderen niet driemaal per dag een normaal bord eten geven. Vele kinderen bezoeken de school niet optimaal, vanwege de situatie waarin de ouders / verzorgers verkeren en kunnen bijvoorbeeld de bus niet betalen om optimaal de school te bezoeken. Dit zou niet mogen in een land met zoveel natuurlijke hulpbronnen en vaak geclassificeerd als middeninkomen-land.

Buitenlandse bezoeken zonder concreet resultaat

De President is net terug van zijn bezoek aan de Verenigde Staten van Amerika. De CDS geeft aan dat de President heeft gesproken met diverse wereldleiders en potentiële investeerders. Dit heeft de samenleving vaker gehoord na de vele buitenland bezoeken van de President. Helaas merkt de samenleving weinig hiervan en zijn de resultaten van de diverse buitenlandse bezoeken van de President, ministers en andere autoriteiten pover.

Crisis in de Volksgezondheid

De crisis in de gezondheidssector gaat voort zonder zicht op verbetering. Beleidmakers zijn zwijgzaam hieromtrent. Merkbaar is dat de situatie in de gezondheidszorg een tweedeling brengt in de samenleving. De “eliten” die toegang hebben tot de zorg en de “non-eliten” die aan hun lot worden overgelaten. De financiering van de volksgezondheid moet drastisch doorgelicht worden. Dit is de afgelopen decennia onaangeroerd gelaten waarmee de problematiek alsmaar groter en ernstiger is geworden. Ons land heeft een beperkt budget beschikbaar voor de gezondheidszorg en deze dient in verhouding eerlijk en rechtvaardig verdeeld te worden over de zorg naar hulpbehoeftigen en de zorgverleners. Het salaris van bepaalde zorgverleners in Suriname is aanzienlijk lager dan in veel andere landen. Dit maakt het moeilijk om gekwalificeerd personeel aan te trekken en te behouden, wat bijdraagt aan de reeds bestaande personeelscrisis.

Verder is er een enorme discrepantie van salarissen (ontbreekt het equal pay principe). De loonverschillen in de zorg zijn groot. Bepaalde artsen en specialisten verdienen tientallen maal meer dan bijvoorbeeld verpleegkundigen. Grote sommen geld worden als loon/behandeling, uitbetaald door de verzekeringsmaatschappijen aan een handvol medische specialisten, terwijl de geleverde kwaliteit dit niet rechtvaardigt. Dit legt een spanning op het beschikbare budget. Het huidige systeem maakt onterechte declaratie en grootschalige misbruik mogelijk.

Final Investment Decision

Aan de vooravond van de “Final Investment Decision”, heeft de Regering en de samenleving momenten om euforisch te zijn. De mogelijkheid is er om ons land te ontwikkelen waarbij elke burger dient te profiteren van de Gas & Olie inkomsten en dienen duurzame economische activiteiten te worden gestimuleerd. De Regering wist al jaren terug dat dit moment zou aanbreken, maar helaas nog geen meerjaren plan gepresenteerd “wat te doen met de inkomsten uit de Olie en Gas business”. Wat zal de bestemming zijn? En hoeveel wordt er “gespaard” voor de komende generaties? Voorwaarde hiervoor is wel Goed Bestuur, waar de VES al jaren op hamert.

INZICHT # 55 verschijnt in de laatste week van Oktober 2024